

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 25
október 2015
cena 0,90 EUR

10

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Ked' vlastencov posielali do väzenia

NÁŠ ROZHOVOR

V roku 2013 vyšla kniha Ivana Štelcera **Náš zápas o samostatnosť Slovenska (1945-1992)**. V tom roku autor oslávil 90. narodeniny. Treba podotknúť, že na slobode, lebo v roku 1955 ho odsúdili na doživotie. Ako väčšinu politických väzňov - za vlasti-zradu. No on naopak tvrdí, že svojej vlasti zostal verný, ba rozposlal všetkým veľvyslanectvám memorandum, aby prestali uznávať samozvancov za predstaviteľov slovenského národa. V roku 1955 to bolo na trest smrti. No on žije a vydáva svedectvo o dobe, ktorá Slovákom nepriala. Zhovárali sme sa v jeho trencianskom dome.

Muselo vám veľmi záležať na slovenskej samostatnosti, keď ste kvôli tomu strávili veľa rokov vo väzení?

Narodil som sa v rodine národne uvedomelého učiteľa v Predmieri. Odjakživa som mal s Čechmi

Ivan Štelcer počas rozhovoru so šéfredaktorkou Svedectva Evou Zelenayovou.

Foto archív Svedectva

konflikty. Chodil som do gymnázia v Hlohovci, kde sme mali učiteľov Čechov. Tí nám hovorili, že my, Slováci, musíme im byť podriadení. Preto, že oni nám vydobyli samostatnosť.

Kedy to bolo?

V roku 1938. Otec bol učiteľ, v tom čase správcom školy v Šuleko-

ve. Tam, kde dostal správcovské miesto, sa sťahovala celá rodina.

Takže ešte pred vojnou ste mali negatívne skúsenosti s Čechmi?

Stále som mal s nimi konflikty. Na prvom československom reálnom gymnáziu v Hlohovci učili sami Česi.

Pokračovanie na 10. strane

Ján Litecký Šveda Česko-Slovensko či väčšie Čechy?	2
Eva Zelenayová Európa sa utápa v chaose	3

Zasadala Výkonná rada PV ZPKO	4
Ján Košíar v Berlíne	5
Konferencia v Smoleniciach	6 - 7

Ivan A. Petranský Rok 1945 a noví politickí väzni	8
Viliam Jablonický Chráňme našu jedinečnosť	9

Ivan Mrva Slovenská októbrová tragédia v roku 1944	12
Juraj Vrábel Vyšla Zimanovej knížka	13

Česko-Slovensko či väčšie Čechy?

Určite aj komcom tohto mesiaca si budú v Čechách organizovane a slávnostne pripomínať vznik prvej ČSR. A ako sme zistili v posledných rokoch, ani sa už veľmi neunúvajú s používaním skolabovaného termínu Československo, oslavovať budú výročie „českej“ štátnosti. Občas sa síce ešte ozve nejaký Slováčik, vychovaný v moduse sluhovstva, že veď to bol „spoločný“ štát... Ale pre istotu ani nie veľmi nahlas, pretože už je naučený, že čo príde z Prahy, je sväté, takže sa snaží z toho nejako vymotať. A odrazu ani sám nevie, či je. Nuž v tomto prípade som aj ja na strane pražských režisérov, pretože tzv. Československo nebolo ani náhodou

nijaký spoločný štát, ale od samého začiatku až do neslávneho konca to veru boli iba také väčšie Čechy. Na ilustráciu prikladám mapku z roku 1922 z knihy Hanuše Kuffnera: Náš štát a svetový mier. Vtedy už štvrtý rok jestvovala „spoločná“ republika. A pán Kuffner iba spontánne popísal túto mapu „Obce českého národa“ tak, ako to presadzovali otcovia „osloboditelia“, Masaryk s Benešom, a celá česká spoločnosť. Takže sa vôbec nemusel okúňať.

Možno táto mapa niekoho prekvapí (a nebola jediná), treba však dodať, že iba tých, čo nepoznajú veľmi svoju históriu. Hlavne história prvej ČSR zo slovenského hľadiska je dodnes zamlčovaná a obchádzaná téma. Starší sa ju na hodinách dejepisu naučiť nemohli, keďže za komunizmu bol český nacionalizmus rovnako všeľadný ako za prvej republiky. Navy-

še pre svoje ciele mal v rukách odrazu oveľa účinnejšiu zbraň – bolševický teror. Takže slovenských vlastencov už nielenže zatváral na dlhé roky do väzenia, zabavoval a bielil im noviny, ale už ich rovno aj popravoval.

Mladých zase po eštabáckej inscenácii učia dejiny staré bolševické kádre z československých škôl, ktoré sa ani na sekundu nevzdali svojich výsostných pozícií tých jediných správnych vykladačov histórie. Takže je to akoby uzavretá slučka. No a neokominternu v súčasnosti ovládajúca všetky naše médiá prísne stráži, aby sa nepretrhla. Preto nečudo, že bežného človeka prekvapí aj takýto obyčajný obrázok, slúžiaci na poznanie vlastnej histórie, ktorý by mal byť v každej stredoškolskej učebnici dejepisu.

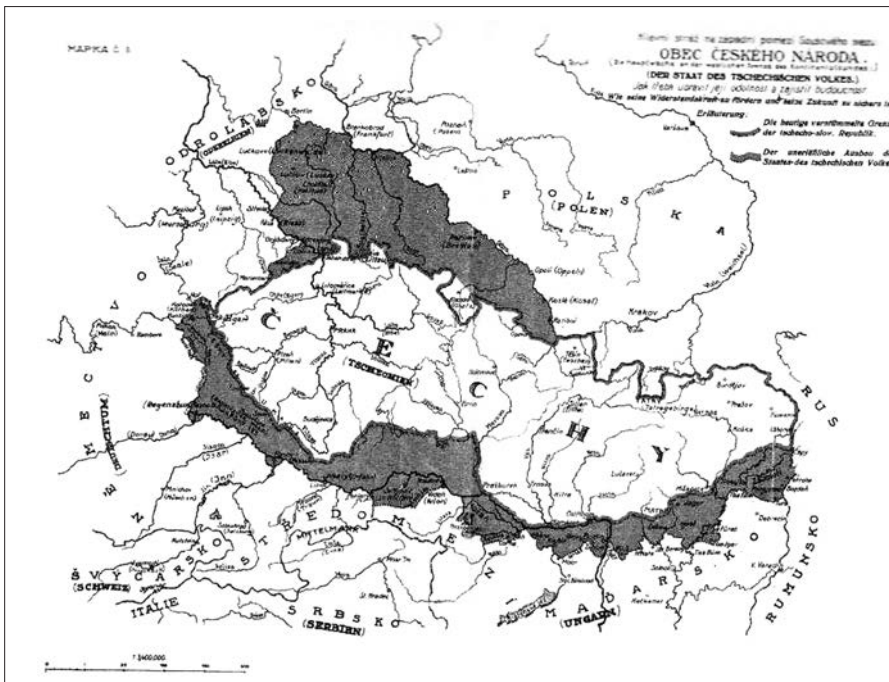
Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

Odkazom do dreva pozdravil konferenciu PV ZPKO pán Štefan Wolf.

Foto Eva Zelenayová

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja • **Šéfredaktorka**: Eva Zelenayová • **Redakčná rada**: Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová • **Adresa redakcie**: 811 06 Bratislava, Obchodná 52 • **Telefón**: 02-5263 8156 • **Fax**: 02-5296 4610 • **e-mail**: info@pv-zpko.sk www.pv-zpko.sk • **IČO**: 00679879 • **Cena jedného výtlačku**: **0,90 EUR** • Celoročné predplatné: **10 EUR** • Predplatné pre zahraničných abonentov: **50 USD** vrátane poštovného. • **Číslo účtu v Sberbank Slovensko**: 4000128109/3100 • **EV**: 3851/09 • **Tlač**: ART&PRESS, s.r.o. • Newžiadané rukopisy nevraciam • **ISSN**: 1338-404X • **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov. Nemusia byť totožné so stanoviskom redakcie.

Rozlúčka na smolenickej železničnej stanici.

Foto Eva Zelenayová

Európa sa utápa v chaose

Na seminár v Smoleniciach v roku 2011 členovia našej organizácie dlho spomínali. Do tohtoročného uplynulo toľko času ako medzi dvoma olympijskými hrami. Záujem o podujatie tohto charakteru je značný najmä pre jeho výnimočnosť. V tom, že príspevky historikov sa nijak nelíšia od prežitej skúsenosti mnohých, ešte žijúcich svedkov doby, ale aj úsilím prednášateľov, čo najvernejšie a z pozície domácej optiky hodnotiť našu históriu.

Na tohtoročnej vedeckej konferencii predniesli svoje príspevky okrem renomovaných historikov aj predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda a podpredseda organizácie Rafael Rafaj. Výňatky zo všetkých referátov prinášame v tomto čísle Svedectva, v plnom znení vyjdú v pripravovanom zborníku z konferencie. Litecký Šveda a Rafaj analyzovali súčasný stav našej spoločnosti pričom podľa Liteckého Švedu je produktom 20. storočia. To prepadlo ideológiám, z ktorých vznikajú najväčšie totality. V súčasnosti pozorujeme ako Európska únia sofistikovaným spôsobom smeruje k novej totalite. Vynucovanie multikultura-

lizmu administratívou EÚ v krajinách Únie spôsobuje rozpad tradičných hodnôt a nástup diktátu.

Utečenecká kríza naplno odhalila neschopnosť inštitúcií Európskej únie realizovať zmysluplnú politiku. Benevolentný prístup k plneniu, lepšie povedané k neplneniu záväzkov vyplývajúcich z členstva v Únii demoralizuje

SLOVO SVEDECTVA

spoločenstvo štátov. Rozvrátená spoločnosť ľahko sklzne k opatreniam smerujúcim k okliešťovaniu ľudských práv. Kým však na africkom kontinente a na Blízkom Východe dochádzalo k destabilizácii štátov zvonku, Európska únia sa destabilizuje zvnútra. Zvládnuť tento proces a súčasne utečeneckú krízu je ťažká výzva pre štáty únie. Niektoré akoby sa vzdali riadeného procesu, iné sú ostrakizované práve preto, že ho nechcú ponechať živelnému vývoju.

V tomto čísle Svedectva uverejňujeme recenziu knihy Pavla Fendeka: Súmrak európskej civilizácie. Ide azda o prvú publikáciu, ktorá presne pomenúva vývoj na európskom kontinente od polovice minulého

storočia až dosiaľ. Je odpoveďou na súčasné dianie aj na Slovensku. Už pred piatimi rokmi sa o slovenskej spoločnosti vyjadril Laco Oravec, programový riaditeľ Nadácie Milana Šimečku, že je „extrémne rasistická“, že „my nie sme otvorená spoločnosť, ani vo vzťahu k inakosti a diverzite“. Fendek vo svojej knižke uvádza: „Politická korektnosť, nástroj moci a tyranie kultúrnych marxistov už dospela do takého štádia, že pokiaľ nazvú svojho oponenta rasistom alebo fašistom, nemusia už viac odpovedať na jeho na jeho argumenty. Musí totiž brániť svoj charakter.“

Slovenská spoločnosť zatiaľ bráni svoju kultúrnu a duchovnú identitu. Bráni sa pluralite hodnôt, lebo znamenajú konflikt dvoch svetov. Nemôže fungovať štát, v ktorom sa spravodlivosť vykonáva na základe rímskeho práva i šarie. Azda dočasne, kým jedna z nich nezvítia. Politickí väzni komunizmu majú skúsenosť s diktátom ideológie. Preto vždy budú stáť na strane bojovníkov za civilizačné dedičstvo Európy.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

Zasadala Výkonná rada PV ZPKO

Vecne a konštruktívne

Zasadnutie Výkonnej rady PV ZPKO sa uskutočnilo 21. septembra v Smoleniciach. Otvoril ho a viedol predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda. Požiadal predsedov regionálnych organizácií, aby o svojich významných podujatiach počas roku informovali regionálnu tlač. O plánoch na najbližšie obdobie i na rok 2016 podali správu jednotliví predsedovia.

Prešovská organizácia uskutoční v dňoch 21.-23. októbra 2015 seminár pri príležitosti 100. výročia narodenia mučeníka Pavla Kalinaja. V jeho rodnych Bijacovciach bude aj stretnutie s občanmi. **V Bratislave** sa 17. novembra 2015 o 10.00 hod. uskutoční pietna spomienka pri centrálnom pamätníku obetí komunizmu na cintoríne Vrakuňa. Ráta sa s účasťou predstaviteľov štátu a diplomatického zboru. Pravdepodobná je aj účasť predsedu INTERASSO Christiana Wolfa. Po pietnom akte je plánované občerstvenie pre členov PV ZPKO a hostí a o 14.00 hod. sa delegácia PV ZPKO zúčastní kladenia vencov pri pamätníku na Devíne, ktoré organizuje KPVS.

Nitrianska organizácia pri príležitosti 95. výročia vysviacky prvých slovenských biskupov Karola Kmeťka pre Nitru, Mariana Blahu pre Banskú Bystricu a Jána Vojtaššáka pre Spišskú diecézu pripraví 12. februára seminár. Predsedníčka RO PV ZPKO Alžbeta Loudová zistí možnosti získania pamätnej tabule pplk. Jána Šmigovského z Nitry, s cieľom jej osadenia na jeho hrobe v Spišskom Podhradí. **Trnavská organizácia** zabezpečí výročné stretnutie 24. augusta 2016 v Leopoldove.

Banská Bystrica zatiaľ nekonkretizovala podujatie. **Trenčín** organizuje stretnutie 6. októbra 2015 pri pamätných tabuliach na múre väzenia. Pravidelne organizuje pietnu spomienku aj v Zliechove. Významným podujatím roka je tiež pietna spomienka na popravených trenčianskych gymnazistov Alberta Púčka, Antona Tunegu a Eduarda Tesára. V budúcom roku si pripomenieme 65. výročie ich popravy (20.2.). Túto pietnu spomienku je možné organizovať spolu s KPVS.

Vedúci predstavitelia PV ZPKO počas zasadnutia Výkonnej rady PV ZPKO.

Foto Eva Zelenayová

Keďže predsedníčka RO PV ZPKO v **Žiline** Anna Fodorová sa zo zdravotných dôvodov zasadnutia VR PV ZPKO nezúčastnila, nie je známe, ktoré podujatie v regióne z celoštátneho hľadiska bude dominantné. V Žiline sa nachádza prvý pamätník odhalený politickým väzňom komunizmu a pamätné tabule Jaška, Žingora a Chovana. **Košický región** nemá zatiaľ vytýpaný termín ani podujatie celoštátneho charakteru. Do úvahy prichádzajú Dlhá nad Cirochou alebo Spišská Nová Ves.

O navýšenie finančných prostriedkov na rok 2015 v sume 19 tisíc eur sa zaslúžila predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková. Ministerstvo vnútra ich účelovo viazalo na pietne spomienky, tabule, vence, semináre, publikácie. Existuje teda reálna možnosť osadiť tabuľu biskupovi Jánovi Vojtaššákovi v areáli BÚ v Spišskej Kapitule. Podrobnosti zistí Mária Dvorčáková.

Podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj navrhol skvalitnenie web stránky a pripomenul, že PV ZPKO by malo vydať vyhlásenie k súčasnej situácii s emigrantmi prichádzajúcimi do Európy. Zaznela aj informácia o tom, že PV ZPKO vydá tohto roku knihu Antona Čulena, jeho osud vojaka a disidenta a knihu Jána Liteckého Šveda. Publikácia o pamätníkoch politických väzňov pre náročnosť projektu do konca roku 2015 nebude hotová, ale pracuje sa na nej. Odznel aj návrh, aby Svedectvo č. 12 vyšlo v náklade 10 tisíc kusov s tým, že by sa predávalo v stánkoch. V prípade úspechu by sa v projekte pokračovalo.

Výkonná rada prerokovala aj spoluprácu s KPVS a konštatovala, že jestvuje, ale zlúčenie v tomto čase neprichádza do

úvahy. Delegácie PV ZPKO sa zúčastnili na podujatiach organizovaných KPVS v Zámmennom, Leopoldove a na Devíne. Podľa informácie Štefana Nováka, predsedu RO PV ZPKO v Košiciach, viacerí členovia majú dvojité členstvo.

Na štátne vyznamenanie prezidentom republiky boli navrhnutí Anton Semeš, Arpád Tarnóczy, Anna Fodorová, Pavol Lavo, bratia Škorvagovci, dr.Búč, Anton Tomík, Pavol Brodňanský, Štefan Palenčár.

Vylúčenie Kazimíra Krivoša sa uskutočnilo v súlade so stanovami. Odznelo na VR a preto sa orgány PV ZPKO nemajú dôvod opäť zaoberať touto otázkou. Prijali však stanovisko, že ak má pán Krivoš záujem vrátiť sa do organizácie, musí o to písomne požiadať a najmä, ospravedlniť sa. K niektorým opakovaným výhradám voči členovi v banskobystrickej organizácii kvôli členstvu v komunistickej strane sa rada nevyjadrovala. Konštatovala, že to je v kompetencii príslušnej pobočky. Zobrala na vedomie, že ide o aktívneho a nápomocného člena. Predseda PV ZPKO J. Litecký Šveda vyzval účastníkov rady, aby navrhli členov kontrolnej a revíznej komisie, ktorá dosiaľ nie je personálne kompletná. Členovia rady zobrali na vedomie informáciu, že v bratislavskej kancelárii sa zdržiavajú títo funkcionári a pracovníci: predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda, podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj, predseda RO PV ZPKO Bratislava Anton Malacký, sekretárka Emília Malacká a ekonómka Eva Litecká Švedová.

Výkonná rada zobrala na vedomie, že 10. októbra 2015 sa v Likavke pri Ružomberku, v rámci Memorálu Leopolda Šidu uskutoční organový koncert.

Eva Zelenayová

Obeť okupácie z roku 1968

Už niekoľko rokov organizuje regionálna pobočka v Prievdzi pietnu spomienku pri hrobe Stanislava Siváka (1939-1968) v Bojniciach. Zahynul 21. augusta 1968 rukou sovietskych okupantov. Organizácia politických väzňov sa postarala o rekonštrukciu hrobu a dbá o to, aby sa na obeť sovietskej okupácie nezabudlo. Pietnej spomienky, ktorú zorganizovala regionálna organizácia PV ZPKO v spolupráci s MsÚ v Bojniciach a klubom KDH A. Neuwirtha sa zúčastnili zástupcovia mesta, príbuzní a občania mesta. Prítomným sa prihovril Ing. Martin Hagara a spolu s čestným predsedom PV ZPKO Arpádom Tarnóczym položili na hrob veniec. **(ez)**

Nedá sa zabudnúť

Pred kláštorom v Novákoch 28. augusta 1950 zastalo niekoľko nákladných áut, dvaja príslušníci Verejnej bezpečnosti, niekoľko príslušníkov Štátnej bezpečnosti v civile a predseda MNV inžinier Ehrlich. ĎSpráva o tom sa rýchlo rozniesla obcou a vzápätí niekoľko desiatok občanov, najmä však žien s motykami a hrabľami zabránili odvozu rehoľníčok a likvidácii kláštora. Nie nadišlo. V noci Nováky obsadilo 500 až 600 príslušníkov milície, armády a Verejnej bezpečnosti, no kláštor našli prázdny. Občania z celého okolia odniesli a schovali jeho mobiliár medzi občanmi, na fare a v kostole. Odvoz rehoľníčok do Nových Zámok sa však nezaobišiel bez šarvátok. Pri tom zabil a pred súd postavili 40 občanov Novák. Z nich 22 odsúdili pre vzburu od

Ján Košiar v Berlíne

Podpredseda medzinárodnej organizácie politických väzňov INTERASSO Ján Košiar sa 25. septembra zúčastnil rokovania jeho päťčlenného predsedníctva, ktoré sa konalo v Berlíne.

Predseda organizácie Nemec Dr. W. Christian Fuchs predniesol správu o činnosti od ostatného kongresu v Bukurešti. V januári 2015 sa zúčastnil na pohrebe čestného predsedu INTERASSO Jure Knezoviča v Bratislave a na ďalších stretnutiach medzinárodných organizácií a diplomatov v Berlíne, Budapešti a Bruseli. INTERASSO podpísalo dohodu o spolupráci s českou organizáciou Paměť so sídlom v Prahe. Informáciu o stave prípravy publikácie o 20 kongresoch INTERASSO poskytla Dr. Anna Kaminská zo Spolkovej nadácie pre výskum dejín diktatúry SED. Na publikácii začal pracovať dnes už nebohý predseda Jure Knezovič. Jej vydanie sa očakáva v roku 2016.

Vzhľadom na to, že v budúcom roku uplynie 60 rokov od maďarského protikomunistického povstania, predsedníctvo konštatovalo, že by bolo vhodné budúcoročný kongres INTERASSO usporiadať v Maďarsku. O možnostiach podá správu maďarská organizácia politických väzňov.

Peteris Simsons, člen výboru z Lotyšska, informoval o problémoch s výstavbou múzea nacistickej a sovietskej okupácie v Rige. Predsedníctvo podporilo tento projekt podpismi pod petíciou adresovanou primátorovi hlavného mesta.

Predseda organizácie s radosťou uvítalo správu, že Octav Bjoza, člen výboru INTERASSO z Rumunska, dostal vysoké štátne vyznamenanie - Rytier Rádu Rumunskej hviezdy a stal sa štátnym podsekretárom pri úrade vlády. Ide o vyznamenanie celej rumunskej organizácii politických väzňov. Predsedníctvo tiež zobralo na vedomie fakt, že rezolúcie upozorňujúce na stratu pamäti o časoch komunistického režimu z kongresov INTERASSO zostávajú bez odozvy. Predseda Ch. Fuchs ich poslal aj vlni na rozličné európske inštitúcie a neprišla ani jedna odpoveď. Fuchs prisľúbil účasť na pietnej spomienke 17. novembra v Bratislave, pri centrálnom pamätníku obetí komunizmu.

Ján Košiar

podpredseda Interasso

šiestich mesiacov do päť rokov odňatia slobody.

Spomienku na túto tragickú udalosť zorganizovala regionálna pobočka PV ZPKO v Prievdzi 29. augusta v spolupráci s MsÚ v Novákoch a miestnym klubom KDH. Pietna spomienka sa začala sv. omšou v chráme sv. Mikuláša, ktorú celebroval piarista páter Pavol Kolár. V homílii priblížil udalosti

spred 65 rokov. Pri pamätníku tejto vzbury prehovoril jej priamy účastník Ing. Martin Hagara. Vyslovil želanie, aby sa nezabudlo na martýrium rehoľníčok, ktoré 40 rokov trpeli ponižovanie, otrockú prácu, ale svoju vieru a Cirkev nezradili.

Za zvukov piesne Ave Mária, ktorú zaspievala Ing. Nórika Kovalíková, položili k pamätníku vence. Za PV ZPKO Arpád Tarnóczy a Ing. Martin Hagara. **(ha)**

AKTIVITY PREDSEDNÍCTA PV ZPKO

■ **Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda** sa zúčastnil na rokovaní Mestského zastupiteľstva v Bratislave 24. septembra, keď rokovalo o zrušení zliav v mestskej hromadnej doprave. Vystúpil v diskusii a ocenil snahu poslanca Jána Budaja o predĺženie poskytovaných zliav pre politických väzňov. Apeloval na poslancov, aby neadekvátnymi opatreniami nerelativizovali zásluhy väzňov svedomia pri nastoľovaní demokratického režimu. Predtým vystúpil v diskusii v podobnom tóne aj predseda správnej rady ÚPN Ondrej Krajňák. Zvlášť sa prihovárал za manželky a rodinných príslušníkov účastníkov protikomunistického odboja, ktorí v čase komunistického režimu boli tiež na

okraji spoločnosti. Ako deti politických väzňov nesmeli študovať na výberových školách a spolu s ich rodičmi znášali príkorie. Nakoniec poslanci odsúhlasili predĺženie poskytovania zliav pre politických väzňov s malými úpravami, o ktorých vás budeme včas informovať.

■ **Našu organizáciu 17. septembra navštívil prof. Róbert Letz.** Predseda PV ZPKO Ján Litecký Šveda s nim prerokoval obsahovú náplň knihy o politických väzňoch a ich organizácii a v súvislosti s jej prípravou ponúkol archív a spoluprácu. Kniha by sa mala dostať na knižný trh v máji budúceho roku.

V Smoleniciach sa uskutočnila vedecká konferencia PV ZPKO

Historicky najviac trpeli politickí väzni komunizmu

Po štyroch rokoch od ostatnej vedeckej konferencie organizovanej PV ZPKO sa v septembri v Smoleniciach zišli členovia našej organizácie, aby si vypočuli príspevky známych slovenských historikov a svojimi skúsenosťami obohatili odbornú diskusiu. V čarovnom prostredí smolenického zámku sa zišlo takmer šesťdesiat účastníkov konferencie, medzi nimi aj mladí ľudia, rodinní príslušníci politických väzňov. Prínos konferencie bol preto veľmi významný.

Rokovanie pozdravil predseda Správnej rady ÚPN Ondrej Krajňák. Pripomenul, že nosná téma konferencie – Politickí väzni v 20. storočí – je aj nosnou témou činnosti Ústavu pamäti národa. „Dovoľte mi preto, aby som pre osvieženie pamäte uviedol aj niekoľko štatistík. Od nástupu komunistov k moci bolo v Česko-Slovensku evidovaných 250 000 politických väzňov. Z nich 241 bolo popravených, viac ako 600 ich zahynulo pri výsluchoch bezpečnostnými zložkami. Pri úteku cez hranice bolo zastrelených okolo 400 osôb. Viac ako 8 000 občanov bolo poslaných do táborov nútených prác a okolo 5 000 mladých mužov sa nedobrovoľne ocitlo vo vojenských pomocných technických prácach. Počas „barbarskej noci“ v roku 1950 bolo 2 500 kňazov a rehoľníkov vyhnaných z kláštorov. To všetko zanechalo v histórii nášho národa nezmazateľnú škvrnu.“ Ďalej účastníkov konferencie informoval, že „ÚPN v uplynulom roku podal do NR SR podnet na prijatie zákona o jednorazovom odškodnení pre bývalých politických väzňov. Prostriedky na odškodné pre politických väzňov mali byť hrazené z výsluhových dôchodkov bývalých príslušníkov ŠtB. Žiaľ, návrh zákona medzi poslancami v NR SR nenašiel dostatočnú podporu. Ale nevzdávame sa.“

Zhromaždenie politických väzňov listom pozdravil tiež predse-

Na snímke vľavo dcéra a vnučka Márie Šidovej.

Foto Eva Zelenayová

da Trnavského samosprávneho kraja Tibor Mikuš. Napísal: „Uvedomujem si, že sloboda je najvyšším prejavom ľudskej dôstojnosti a preto by nemali byť žiadni ľudia prenasledovaní a väznení za svoje politické názory. Vážim si, že upozorňujete na dôležité témy a nedovoľujete zabudnúť na príkoria, ktoré vykonal na svojich občanoch bývalý režim.“

V úvodnej prednáške urobil historický exkurz do čias Uhorska a jeho politických väzňov historik Ivan Mrva z Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Najskôr definoval termín politický väzeň: „Politického väzňa môžeme charakterizovať ako osobu, ktorá bola odsúdená a uväznená z dôvodu politického alebo svetonázorového. Podľa najrozšírenejšej definície ak sa pri uväznení, obžalobe a odsúdení nerešpektujú základné práva a slobody, ako je sloboda myslenia a vyjadrovania názoru, náboženského vyznania, šírenia informácií a sloboda zhromažďovania, je taká osoba považovaná za politického väzňa.“ Poukázal na skutočnosť, že na rozdiel od doby komunizmu v minulosti mali politickí väzni možnosť vyhnúť sa trestu. Ospravedlnením, odvolaním svojich názorov a pod. Mrva pripomenul najväčší politický proces na Slovensku, „známy bratislavský delegovaný súd v roku 1674, ktorý mal priebeh akému by sme sotva našli paralelu v modernej dobe. Evanjelickí duchovní a učitelia,

často bezdôvodne podozrievaní zo sprisahania voči panovníkovi, boli na súd do Bratislavy riadne predvolaní, mnohí sa naň ani nedostavili. Tí, ktorí na proces prišli, neboli uväznení, ale bývali v hostincoch, prenajatých miestnostiach a na súdne konanie dochádzali. Viacerí počas procesu z Bratislavy odišli. Ostrihomský arcibiskup Juraj Selepceni, ako predsedajúci súdu, všetkým ponúkal viaceré kompromisy: Prestúpiť na katolicizmus, vzdať sa kňazského úradu a žiť v krajine ako súkromná osoba, alebo sa vysťahovať do zahraničia. Iba tí, čo naďalej odporovali, zostalo ich 45 z pôvodných 600, boli odsúdení na smrť. No trest nebol vykonaný, ale zmenený na galejné otroctvo.“

Iná bola situácia v 19. storočí. „V roku 1849 vojenské súdy poslali na smrť 114 osôb a 1765 ľudí odsúdili na dlhoročné väzenie. Boli to tresty za bezmála rok trvajúci krvavý odboj, počas ktorého sa Košutisti dopustili mnohých zločinov. Podľa skromných odhadov bolo povraždených asi päťtisíc rumunských civilných obyvateľov, množstvo Srbov, asi 100 Slovákov a vypálené mnohé obce.“ Mrva ďalej konštatoval, že „základy modernej uhorskej legislatívy sa začali klásť v marci roku 1848 a medzi prvými zákonmi prijatými na bratislavskom sneme už môžeme nájsť aj taký, ktorý bolo možné zneužiť na elimináciu politických protivníkov a aj nevinných kritikov režimu. Bol to paradoxne

zákon číslo XVIII. o slobode tlače. V jeho úvode sa tvrdí, že každý môže svoje myšlienky verejne šíriť pomocou tlačeného slova, ale zároveň zavádzal celú škálu pokút a aj trestov za rôzne tlačové priestupky“.

Historik Peter Mulík zo Slovenského historického ústavu Matice slovenskej sa zameral na politicky prenasledovaných cirkevnú hierarchiu. „Na Slovensku sa politickému režimu, nastolenému po skončení 2. sv. vojny naskytla možnosť kompromitovať katolícku cirkev cez kňazov, ktorí spoluuvytvárali politiku prvej Slovenskej republiky.“ Povedal, že „komunistická vláda širokoplošne pokračovala vo svojom boji proti cirkvi“ a citoval dekréty, na základe ktorých vláda zrušila 13 diecéznych seminárov, prepustila a zatkla ich profesorov. Zrušila Gréckokatolícku cirkev a mužské i ženské rehole.

Martin Lacko, historik Ústavu pamäti národa rozviedol tému prenasledovaných Slovákov za svoje národné povedomie. Uviedol, že „jednou zo sporných otázok je, odkedy vlastne môžeme o komunistickom režime, a teda aj o odboji proti nemu, u nás hovoriť. Túto otázku jasne nerieši ani zákonodarca. Na jednej strane sa spravidla hovorí o februári 1948, avšak v inom zákone sa objavil október 1944. Pritom však prvé sovietske jednotky na územie SR vstúpili už v júli 1944. Mnoho sa povedalo aj o perzekúciách, rehabilitáciách a pod. Nechcem to tu rozvíjať. Chcem len upozorniť na jednu dimenziu, o ktorej nehovorí ani zákonodarca, ani médiá, ani škola. Je to otázka prenasledovania Slovákov za ich národné a národnoštátne presvedčenie. A sem nepochybne patrí aj právo na samourčenie, vrátane štátnej samostatnosti...“

Ivan A. Petranský, bývalý predseda Správnej rady ÚPN, v súčasnosti historik Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave sa vo svojom príspevku venoval činnosti ÚPN. Na začiatku zdôraznil, že politickí väzni bezprostredne pripomínajú slovenskému národu justičné zločiny spáchané komunistickým režimom v Česko-Slovensku na

svojich odporcoch, ktorí aktívne zápasili za myšlienky slobody, demokracie i slovenskej štátnej nezávislosti, ale aj na osobách, ktorých protikomunistickú činnosť si režim iba vymyslel.“ Pripomenul, že od roku 2003, kedy bol ústav zo zákona zriadený, sa začali odvíjať úzke vzťahy medzi politickými väzňami z obdobia rokov 1945 – 1989 reprezentovanými predovšetkým Zväzom protikomunistického odboja a Konfederáciou politických väzňov Slovenska a ÚPN.“ Zdôraznil, že „politickí väzni sa počas celej existencie Ústavu pamäti národa aktívne zaujímali o jeho činnosť a stavali sa na jeho obranu v zložitých momentoch jeho existencie“.

Témou prednášky podpredsedu PV ZPKO Rafaela Rafaja bol národ ako obeť totalít v 20. storočí. Dotkol sa však aj súčasnej aktuálnej situácii s utečencami a povedal, že v súvislosti so štatútom politického väzňa dochádza v prípade imigrantov k jeho zneužívaniu ba až dehonosťovaniu. Môže za to aj politika nezodpovednej, ideologicky podfarbenej bezhraničnej migrácie presadzovanej Európskou úniou a najmä Nemeckom. Zdôraznil, že bývalí väzni svedomia počas krutého obdobia prenasledovania a likvidácie odporcov režimu neutekali zbabelo pred zlom, ale sa mu postavili, aj keď riskovali svoje životy, slobodu, majetok či kariéru a štyridsať rokov trpezlivo vzdorovali a bojovali proti zločineckému režimu. Zamieňanie ekonomickej migrácie alebo ľudského strachu pred konfliktom občianskych vojen v regióne za politické prenasledovanie je urážkou

pamäti státisícov až miliónov skutočne politicky prenasledovaných a väznených ľudí v bývalom Česko-Slovensku aj v celom Východnom bloku.

Napokon ako posledný na konferencii vystúpil predseda organizácie Ján Litecký Šveda so zaujímavým pohľadom na Európu. V úvode si položil otázku, kvôli akým skutočnostiam také obrovské množstvo ľudí v 20. storočí viedlo neľútostnú vojnu proti svojim spoluobčanom. Došiel k záveru, že v podstate príčinou boli ideologické hnutia, ktoré mali v každej krajine svojich prívržencov. A bez ohľadu na svoj národný či spoločenský pôvod správali sa voči sebe ako smrteľní nepriatelia. Za hlavných aktérov tejto občianskej vojny označil marxizmom tvarovaný bolševizmus a z nepriateľstva k nemu vzniknutý fašizmus, prípadne radikálny fašizmus, nazvaný národný socializmus. Určujúcim faktorom pre oba režimy bol militantne presadzovaný svetový názor, s čím sme mali aj u nás dočinenia po druhej svetovej vojne. V súčasnosti považuje za veľmi nebezpečný trend presadzovanie politiky nenávisti, čo pripisuje predovšetkým ľavičiarom. Tí podľa Liteckého Švedu nenávidia celý svet, lebo sa nespráva podľa ich želaní. Každú obrannú reakciu voči ich nezmyslom začali označovať nebezpečným slovom nenávisť a svoju takmer nekonečnú nenávisť voči kresťanskej Európe označujú ako boj za ľudské práva a humanizmus.

Príspevky v plnom znení nájdete v pripravovanom zborníku z vedeckej konferencie.

(zl)

Pohľad do rokovacej sály.

Foto Eva Zelenayová

Rok 1945 a noví politickí väzni

Rok 1945 znamenal koniec druhej svetovej vojny a zároveň bol rokom všestrannej zmeny v živote Slovenska. Obnovilo sa Česko-Slovensko a nastúpil autoritatívny ľudovodemokratický režim so silným postavením extrémistickej komunistickej strany.

Zástancovia slovenskej nezávislosti, politický exil či aktívni antikomunisti sa stali nepriateľmi nového zriadenia. Prirodzeným sprievodným znakom tohto revolučného pohybu bolo rýchle vytvorenie početnej skupiny nových politických väzňov.

Politickí väzni boli na Slovensku počas Uhorska, medzivojnového Česko-Slovenska i prvej Slovenskej republiky. Rok 1945 však dal tomuto fenoménu úplne nový rozmer.

Okamžite po politickej zmene sa objavila kategória politicky prenasledovaných osôb – obetí retribučného (z latinského retribuo – odplatiť) ľudového súdництва. Nešlo o nič výnimočné, podobné súdy boli vtedy bežným prejavom odvety za činy, ktorých sa počas vojny dopustila porazená strana. Za vznešené úmysly potrestať vojnové zločiny, navyše podporené medzinárodným rámcom jednoty víťazných štátov, sa však na Slovensku dalo ukryť všeličo.

Aj túžba špičiek nového režimu po pomste dlhoročným rivalom (hlavne z rozpustenej ľudovej strany), ktorú teraz mohli naplniť jednoduchšie než v politickom boji. Ale i snaha nielen potupiť, ale najmä trestnoprávne postihnúť úsilie o nezávislosť Slovenska.

Retribučné súdnictvo na Slovensku malo črtu, ktorou sa odlišovalo od podobných akcií v iných krajinách: trestalo akúkoľvek činnosť presadzujúcu nezávislosť vlastného národa, a to aj vtedy, ak nemala charakter spolupráce s Nemcom. Trest smrti tak bol napríklad určený za „rozbitie Československej republiky“ či za príspevok k vytvoreniu slovenskej autonómie a samostatného štátu. Práve tieto skutky politického charakteru – popri snahe o potrestanie príslušníkov maďarského etnika – boli v popredí záujmu retribučných súdov.

Na Slovensku sa retribučné súdnictvo odvíjalo od nariadenia Slovenskej

Ivan A. Petránský (druhý sprava) medzi historikmi v Smoleniciach.

Foto Eva Zelenayová

národnej rady č. 33/1945 o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a od zriadení ľudového súdництва v máji 1945. Išlo o retroaktívnu právnu normu; trestala činy, ktoré v čase ich spáchania neboli trestné. V roku 1945 tak vznikli ľudové súdy a popri nich Národný súd, pred ktorý postavili najvýznamnejšie osobnosti Slovenskej republiky a ukladali im exemplárne tresty. Na trest smrti, ktorý bol i vykonaný, odsúdil Národný súd aj prezidenta Jozefa Tisu a premiéra Vojtecha Tuku. Pred retribučnými súdmi na Slovensku spolu do roku 1948 stálo 22 278 osôb a odsúdených bolo 8962 z nich. Tridsať odsúdených skončilo svoj život na popraviske.

Netreba pripomínať, že aj v prípadoch, ak trest postihol skutočných vinníkov, trestal páchatelov iba na jednej strane. Zločinci z tábora víťazov, v slovenských pomeroch najmä aktéri partizánskych represálií, bez ohľadu na brutalitu svojich činov trestu unikli. Už v júni 1945 sa nariadením Slovenskej národnej rady zastavilo stíhanie za trestné činy „spáchané do oslobodenia v záujme odboja“. Beztretnosť zločinov spáchaných účastníkmi odboja sa neskôr upravila aj celoštátne. Presne rok po skončení vojny prijal pražský parlament „zákon o právnosti činov súvisiacich s bojom o znovunadobudnutie slobody Čechov a Slovákov“.

Podľa neho činy vykonané od Mníchovskej dohody, ktorých účelom bolo prispieť k boju o „znovunadobudnutie

slobody Čechov a Slovákov“ alebo ktoré smerovali k „spravodlivej odplate za činy okupantov alebo ich pomáhačov“, neboli bezprávne, ani ak by inak boli podľa platných predpisov trestné.

Retribúcia bola najdrastickejším prejavom zúčtovania s predchádzajúcim režimom, nie však jediným. Ďalšími boli masívne čistky vo všetkých oblastiach spoločenského a kultúrneho života, zamerané proti prívržencom nezávislého Slovenska. Bezprecedentné „očisťovanie“ sa dotklo príslušníkov vedeckej, kultúrnej a umeleckej slovenskej elity.

Ľudové súdy a čistky boli pomstou za činnosť pred rokom 1945. Vývoj po prechode frontu však priniesol aj ďalšiu kategóriu politických väzňov – ľudí, ktorí už po zániku Slovenskej republiky v nových pomeroch napriek nesmierne osobnému riziku vyvíjali najrôznejšie aktivity v prospech slovenskej samostatnosti a proti nedemokratickému ľudovodemokratickému režimu. Spolupracovali pri tom so slovenským exilom i spravodajskými službami západných krajín. Mnohí z nich na túto nezištnú a idealistickú prácu doplatili stratou slobody a po roku 1948 viacerí aj životom.

Mýtus, že povojnové perzekúcie sa začali februárom 1948 je dodnes silno zakorenený a na obete, ktoré priniesol rok 1945, sa neraz nespravodlivo zabúda. V nejednom prípade pritom išlo o výrazné príklady bojovníkov za demokraciu, slobodu a nezávislosť Slovákov.

Ivan A. Petránský
autor je historik

Chráňme našu jedinečnosť

Na pozadí obrovských problémov s utečencami, ktorým čelí Európa, sa ostatné problémy zdajú oveľa malichejšie. Pritom ťarchu „humanity“ ne sú predovšetkým menšie a chudobnejšie štáty nielen juhovýchodnej Európy. V základoch sa totiž otriasa ich dnešná i budúca kultúrna a národná identita. Nie je teda v prvom rade ohrozené Nemecko, akoby sa navonok zdalo. Predbežne ho má stáť súčasné prijatie utečencov 25 miliárd eur navyše z plánovaného rozpočtu. A to sa ešte nenaplnila požiadavka kancelárky Merkelovej, že (pre ich potreby) ich príjmu 800 tisíc a iný čelný nemecký politik vyhlásil, že ich do roku 2020 budú potrebovať až šesť miliónov. Ak si chcú udržať ekonomickú výkonnosť a sociálny štandard, aby nahradili starnúcu populáciu s nízkym demografickým koeficientom.

Nie je to prvýkrát, že sa skryte plánované obrovské sociálne inžinierstvo vymyká z rúk a obeťami sú v prvom rade obyčajní ľudia zo štátov, v ktorých sa vedú vojenské konflikty či mocensky podmienené prevraty. Od Iraku po Sýriu nehovoriac o Ukrajine, odkiaľ hlavne prichádzajú dnešní a budúci utečenci ako predpokladaný lacný zdroj pracovnej až otrocky zneužívanej sily.

Nejde teda len o huntingtonovsky podmienený kultúrny, nekompromisný náboženský a civilizačný konflikt moslimského a kresťanského sveta, východu a západu, ktorého sme váhajúcou súčasťou. V pozadí je už zreteľne črtajúca sa príprava budúcnosti iniciátorov „nového svetového poriadku“ podľa dominujúcich globálnych vízií a trendov neoliberalov voči zdanlivo momentálne prehrávajúcim a ustupujúcim konzervatívcem Európy. Veď pre viacerých európskych lídrov počnúc Junckerom, Schulzom a nekončiac Merkelovou, je multikulturalizmus (obdoba

amerického melpotu) alfou a omegou cieleného zamerania. Je taviacim kotlom národov a jednotlivcov centralizovanej a oklieštenej demokratickej EÚ. Darmo poukazuje Václav Klaus, že je to šialená vízia pre Európu, nie odlišná od zámerov Marxa, darmo protestuje chorvátska prezidentka či maďarský a srbský premiér i ďalší predstavitelia menších štátov Únie, cez ktorých sa valia vlny utečencov novodobého sťahovania národov. Tým sa otvára nekonečný rad otázok a potreba hľadať urýchlene riešenia, lebo tu ide o otázku budúceho prežitia celých národov, kultúr a štátov formujúcich sa stáročiami.

Čiže v prvom rade je to nielen mocenský, ekonomický, ale aj intelektuálny zápas o to, ako má vyzeráť aj naša budúcnosť. A tu sa ukazuje, že za niektoré nepredvídavo a dostatočne nepremyslene podpísané zmluvy „bez výnimky“ na európskej úrovni, ako lisabonská, budeme musieť mimoriadne zaplatiť. A iste nielen pridelenými utečencami, čo si niektoré porovnateľné štáty ako Dánsko a Írsko, nevrajiac o Veľkej Británii dávno vopred vymohli, že sa ich vôbec nebudú týkať niektoré rozhodnutia centralisticky diktované Bruselom. Aspoň v niečom sme si mohli vybojovať akú-takú výnimku, ak by sme vopred vedeli, ale aj dokázali presadiť naše potreby a záujmy... Dokážeme sa z toho dostať, keď naši zástupcovia neraz konali tak zreteľne politicky a diplomaticky naivne a nie ako šachoví veľmajstri, rátajúci s množstvom krokov vopred o konaní svojich protihráčov?

Čosi sa však predsa aj u nás deje. K prevahe liberálnych postojov v médiách, zväčša tvrdo a neraz iracionálne atakujúcich aj symbolický a mohutný Národný pochod za život pribudol mediálny obhajca triezveho posudzovania náboženských otázok v spoločnosti. Ide o internetový Konzervatívny denník Postoj, ktorý by mal vychádzať aj v tlačenej

podobe. V RTVS sú však stále iba hmlisté predstavy ako informovať o národných a kultúrnych záležitostiach, hoci štúrovské jubileum po tridsťvrtom roku už konečne objavili... Diskusia o Matici slovenskej zverejnená po niekoľkých mesiacoch však bola opätovne v „havranovskej“ predstave parity a plurality: dvaja absolútni odporcovia základnej národnej inštitúcie, proti jedinému predsedovi MS. Na Bratislavskom hrade, až po tvrdom ataku viacerých návštevníkov výstavy o Veľkej Morave horoko-ťažko dodatočne doplnili aspoň sprievodné texty v slovenskom jazyku. To museli odborníci upozorniť zodpovedné orgány, že použitím výlučne českého a anglického jazyka je porušený zákon! Materiálovo veľmi bohatú výstavu zaiste treba vidieť, aj kvôli exponátom zo slovenských nálezísk a rozsiahlej a expandujúcej knižnej produkcii susedných archeológov do sveta. No iste si mnohí položia otázku, kde je výraznejšie zastúpenie nálezov z Devína, Bratislavy, Nitry, sakrálnych objektov zo SR, vrátane nespomenutého Pribinovho kostola či aspoň zábery pôdorysu chrámu z Blatnohradu...

Vrcholom letných kultúrnych paradoxov bola však absolútna mediálna a inštitucionálna negácia World Games, Svetových hier v umení, ktoré sa po Záhrebe druhýkrát uskutočnili v Bratislave. Napriek tomu, že ich otváral chorvátsky exprezident, súťažili umelci všetkých zameraní zo 42 krajín, z ktorých vyše sto aj týždeň pobudlo v hlavnom meste. Nečudujme sa potom, čo o nás napíšu šokujúco ignorovaní spisovatelia, výtvarníci, fotografi, hudobníci i filmári sveta...

Takže, ak chceme vitálne a bezproblémovo prežiť, nestratení, jedineční a svojí v akejkoľvek budúcej podobe zmietanej Európy, musia byť naše výkony na všetkých úrovniach oveľa kvalitnejšie. Tak v ekonomike, politike, kultúre i vo vzdelanosti.

Viliam Jablonický

Ked' vlastencov posielali do väzenia

Dokončenie z 1. strany

Oni prenasledovali autonomistické hnutie na Slovensku. Keď počúvali prejavy predstaviteľov tohto hnutia urážali ich. Upierali nám akékoľvek práva. Vyhlasovali, že oni nás oslobodili od Maďarov, preto majú právo nás kolonizovať. V ich Ottovom obchodno-náučnom slovníku sa doslova uvádza, že „Slovensko bude naši koloniálni zemí. Je mylný názor, ako kdyby koloniálni země nesměla s materskou hraničit. Příklad je Rusko se Sibiří“. Dostával som sa s nimi do veľkých konfliktov. Preto ma nechali v škole prepadnúť.

Po vojne ste sa dostali do väzenia. Prečo?

Preto, že sme sa hlásili k samostatnosti. Počas mierovej konferencie vo Viedni som s Pavlom Jančovičom napísal pamätný spis, memorandum, v ktorom sme sa dožadovali, aby svetové demokracie umožnili Slovensku samostatnosť. A to som poslal na veľvyslanectvá štátov celého sveta. Dokonca aj vtedajšej vláde v Prahe, ktorá o ňom rokovala.

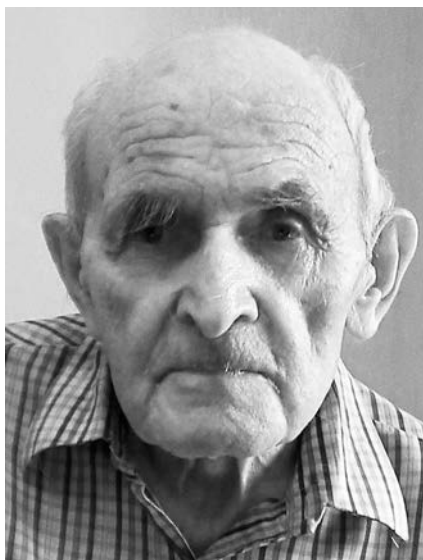
Posielali ste ho ako osoba, alebo ste boli členom nejakej organizovanej skupiny?

Poslali sme to za organizáciu Slovenských rodolubov a vlastencov a za Slovenské oslobodzovacie hnutie. Doporučenými listami. Pán Jančovič bol bývalým župným tajomníkom ľudovej strany v Trenčíne. No musím priznať, že som mal aj s ním konflikty, lebo bol čechoslovakistického zmýšľania. Že vraj máme slúžiť Čechom a českí profesori trvali na tom, že ich musíme prijímať a byť im poslušní.

Takže memorandum vás dostalo do väzenia?

Iste, lebo sme vyhlásili, že „slovenský národ neuznáva právnu legitimitu tzv. ČSR, prezidenta Beneša a jeho vládu v Londýne“. Uvádzali sme, že sa chopili moci násilím a pod ochranou ZSSR a krutým terorom sa držia pri moci. Vyzvali sme vlády štátov celého slobodného a demokratického sveta, aby prestali uznávať

týchto samozvancov za predstaviteľov slovenského národa. Zároveň sme ich požiadali, aby urýchlili oslobodenie ujarmených stredoeurópskych národov spod sovietskej bolševickej okupácie, kým ešte majú prevahu v nukleárnych zbraniach. Jeden exemplár výzvy by sa mal nachádzať v archíve Krajského súdu v Bratislave. Keď sme žiadali o obnovu konania v roku 1969, vtedy ju odtiaľ doniesli.

Ivan Štelcer

Foto Eva Zelenayová

Predtým vás však museli zaisťiť a odsúdiť...

V stredu veľkonočného týždňa (6. apríla 1955) ma matka nabádala, aby som išiel na sv. spoveď. Akoby tušila, že na ňu dlho nebudem môcť ísť. Priznám sa, namrzený som išiel, vyspovedal som sa a pristúpil k sv. prijímaniu. Na Zelený štvrtok som znova išiel na sv. omšu a po nej som sa vrátil naraňjkovať. A ako zvyčajne do zamestnania. Pracoval som v Reštauráciách a jedálňach (RAJ), kanceláriu som mal v izbe hotela Tatra. Odrazu sa otvorili dvere a dovnútra vtrhol Ivan Greč z ŠtB v Trenčíne a bez akejkoľvek výzvy namieril na mňa revolver. Bol s ním ešte jeden eštechák z Prahy, zdrapli ma, vyviedli z budovy, posadili do auta a odviezli do budovy ŠtB. Otázky nemali konca kraja. Spôsob vyšetrovania v ničom nezaostal za metódami zo stredoveku. Vypočúvali ma vo dne v noci,

nedovolili mi spať. Keď som sa všetkému vzoprel a aj za cenu života som sa rozhodol nepodľahnúť nátlaku, použili drogy. Najskôr som mal po káve pocit ako pri narkóze rajskej plynom. Neskôr i po polievke. Napokon dosiahli svoje, stratil som kontrolu nad vlastným organizmom a bol som ochotný podpísať aj to, že som zhodil atómovú bombu na Hirošimu.

Súd sa konal v Trenčíne na prelome septembra a októbra v roku 1955. Vy ste ho v knihe nazvali divadelným procesom. No vám išlo o život!

Nuž, súd sa konal v závodnej jedálni Meriny Pod Sokolicami. Senát sedel na javisku, na jednej strane prokurátori, na druhej obhajcovia a neodmysliteľné publikum. A pred pódium jedenásť obvinených. Medzi nimi môj otec i ja. Všetkých nás súdili kvôli memorandu. Vo Viedni sa v tom čase konala mierová konferencia, som presvedčený, že len vďaka tomu som nedostal trest smrti. Od svojho zaistenia až do vynesenia rozsudku som žil v presvedčení, že ma popravia.

Dostali ste „len“ doživotie a váš otecko?

Dvadsaťtri rokov väzenia a ďalší doživotie. Bol som si vedomý toho, že ma čaká smrť, tak som si počas súdneho pojednávania robil posmech. Vystupoval som suverénne a smelo som sa vyjadroval. Prečítali mi z memorandu zmienku o pánovi prezidentovi Jozefovi Tisovi, že ako maják ukazuje cestu do zjednotenej demokratickej Európy a nútili ma, aby som povedal, že bol vojnovým zločincem. Iba som ironicky precedil, podľa vás bol, podľa mňa nie. Keď sa ma predseda súdu opýtal, aký bol konečný cieľ našej organizácie, povedal som, rozbitie tzv. Česko-Slovenskej republiky a obnovenie slovenskej samostatnosti. Na to publikum zareagovalo vrah, darebák, obesiť, popraviť. To boli nakomandovaní ľudia. Odsúdili nás, niektorí sa odvolali, aj môj otec, ja nie. Odporučili mi neodvolať sa lebo vraj v Prahe by mne

Ivan Štelcer v spoločnosti svojho mladšieho priateľa Ladislava Nebusa. ● Ivan Štelcer pred svojim domom v Trenčíne.

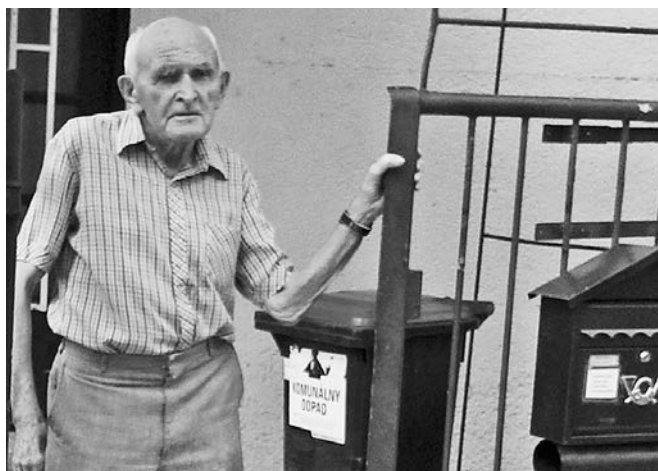

Foto Eva Zelenayová

a Jančovičovi ešte pridali – trest smrti. Všetci sme však museli čakať na odvolacie konanie. Za ten čas nás držali na Krajskom súde v Bratislave.

Ako dlho?

Od 1. októbra do 5. decembra 1955.

A potom?

Potom ma vozili do Prahy na Pankrác a späť do Bratislavy na Krajský súd. Prešiel som Leopoldovom a Ilavou. Skúsil som Valdice i Hradec Králové. Ale ani vo väzení som si nedal pokoj a pokračoval som v činnosti.

Ako? V akej?

V Leopoldove som sa náhodou dostal do kancelárie, tak som znova vypracoval memorandum. Ale jeden darebák ma udal. Pripravili moju likvidáciu a to tak, že počas prevozu do Ilavy som mal utiecť.

Ako?

Najhorší dozorca, aký sa v Leopoldove vyskytoval ma oslovil, že čo by som na to povedal, keby sme spolu ušli. Že na kopci nás bude čakať helikoptéra, odvezie nás do zahraničia a potom ja sa budem za neho prihovárať, lebo mi pomohol ujsť. Povedal som mu, že ja nikde nejdem. On na to, tak vy nejdete? Reku, nie som taký hlúpy, aby som sa nechal zastreliť ako králik. Nemám prečo utekať. Keď príde môj čas, prepustia ma aj bez úteku.

A dali pokoj?

Áno, nemohol som z cely ani na krok. Ale raz som si obzeral dvere a zistil som, že sa dajú otvoriť. Ne-

viem, či to bolo narafičené, no keď som sa dostal z cely von, zbadal som na dverách červenú nálepku. To znamenalo nebezpečný väzeň, žiadne vychádzky. Strhol som ju a aby som nevzbudil podozrenie, zatvoril som za sebou dvere. Na druhý deň som sa už prechádzal. Nikto si nič nevšimol.

Čo na vás vo väzení najviac zapôsobilo?

Správanie sa dozorcov k biskupovi Jánovi Vojtaššákovi. Raz bol vo veľmi zlom zdravotnom stave. Mal horúčku a nikto sa o neho nezaujímal. Mal som spolubývaťcuho zubného technika, ktorý cez deň pracoval v ambulancii a v noci chodil spať do cely. Cez neho som sa dostal do ambulancie, kde som požiadal lekára, aby okamžite hospitalizovali Vojtaššáka, lebo ho bude mať na svedomí.

A zariadil to?

Zariadil. Vojtaššák slúžieval vo väzení omše. Hostie sme si potom podávali počas prechádzky na dvore.

Ako mohol slúžiť omšu? Kde?

V cele. On s nikým nekomunikoval, lebo mu do cely dávali najväčších zloduchov, darebákov, sviniarov čo mu robili zle. Buď stál alebo sa prechádzal. Ostatní sme tiež boli v celách. Hostie sme si prevzali počas prechádzky. Dával ich v papierikoch. Tváril som sa, že si zaväzujem šnúрку a keď prešiel okolo mňa, pridol som sa k nemu.

Z čoho boli hostie?

Z kúska chleba alebo z rožka. Keď sme ich chceli prehltnúť, museli

sme sa zasa tváriť, že si utierame nos.

Prečo ste sa rozhodli napísať knižku?

Aby to zostalo v pamäti národa.

Knižky z obdobia prvej Slovenskej republiky svedčiace o vlastenectve ľudí, ktorí nakoniec boli za slovenskú samostatnosť väznení, stále nevidno na trhu. Stále sú nežiaduce, ako keby sme nemali vlastný štát. Čo si o tom myslíte?

Ale viete, keď aj takí, akým je pán Dobiáš, sa čudne správajú. Zastavil ma na ulici a povedal mi, že ešte ma raz budú súdiť za to, ako som rozbíjal Česko-Slovenskú republiku. Tak som mu povedal, ty si baran. Bližšia ti je Praha spoza Moravy ako Slovensko? Že vraj my sme čechoslováci. Aký som ja Čech, ja som Slovák. Čo, ja som konská krava? To som mu povedal. Vo väzení som sa stretol i s doktorom Neuwirthom. Po vzniku štátu som mu vytkol, že nehlasoval za zvrchovanosť Slovenskej republiky. To bol tiež čechoslovakista. Povedal mi, že Slováci nemôžu byť samostatní, musia byť s Čechmi.

Ste rád, že máme svoj štát?

(Slzy v očiach.)

Čo by ste odkázali mladej generácii?

Aby sa držala slovenského národa. Opatrovala samostatnosť a nerobila žiadne kompromisy. My máme prirodzené právo na samostatnosť, ako každý iný národ. Nemali by sme sa toho za žiadnych okolností vzdať.

Eva Zelenayová

Slovenská októbrová tragédia roku 1944

Každoročne sa na konci augusta bombasticky oslavuje začiatok povstania, no jeho smutný koniec sa spomína len šeptom. Keďže v októbri od tragických dní uplynie 71 rokov, pripomeňme si niečo z jesennej slovenskej tragédie roku 1944.

Do polovice októbra povstalecká armáda ustúpila z Turca, Liptova, Ponitria napriek tomu, že mala početnú prevahu a výhodu horského terénu, umožňujúceho účinnú obranu. Situácia sa však zdala byť stabilizovaná aj vďaka príchodu paradesantnej brigády, keďže jej príslušníci, poväčšine v Sovietskom Rusku zajatí vojaci Slovenskej armády, mali bohaté bojové skúsenosti.

V druhej polovici októbra nastal zvrät a povstanie sa počas niekoľkých dní zrútilo. Katastrofu spôsobili dve skutočnosti: Intrigy Londýna a nástup početnejších nemeckých síl. Minister zahraničia a obrany samovzanej londýnskej vlády Jan Masaryk 17. októbra 1944 poslal rádiotelegraficky pokyn generálovi Viestovi, že v krátkom čase sa začne očista dôstojníckeho a poddôstojníckeho zboru povstaleckej armády. Kým neprebehne, mal Viest zabrániť, aby sa na veliteľské miesta dostali osoby, ktoré sa prehrešili proti vernosti ČSR. Bol to úplne nepochopiteľný krok, Londýn v tejto zložitej situácii nemal nič iné v pláne, len čistky. Mnohí si uvedomili, že ani dobrovoľným podriadením sa Benešovej klike, ani bojom, krvou a obeťami sa nevykúpia. Čistky sa pre zrútenie povstania odložili, dôsledne ju o päť rokov vykonali komunisti, keď slovenských dôstojníkov bez ohľadu na zásluhy v odboji vyhodili z armády a pozatvárali.

Tri dni po osudnom rádiotelegrame začala z územia Maďarska postupovať 18. SS divízia pancierových granátnikov Horst Wesel. Napriek hrozivo znejúcemu názvu bol to skôr podradný bojový útvar. Tvorilo ho asi deväťtisíc viac-menej násilne zmobilizovaných maďarských Nemcov, takzvaných Šváb-ov, s nedostatočným výcvikom, výzbrojou a slabým odhodlaním. Kým divíziu v Maďarsku zostavovali, zbchlo

Ivan Mrva

Foto Ladislav Lesay

z nej vyše 100 vojakov, čo im uľahčila skutočnosť, že mnohí nemali ani uniformy. Pre nízku disciplínu hrozil divízii rozpad a tak ju radšej nasadili na Slovensko, i keď na boj pripravená nebola.

Od 20. októbra dva pluky granátnikov rýchlo postupovali od maďarských hraníc na sever. Hlavným cieľom bolo Brezno. Hoci na schôdzach sa povstaleckí koryfeji dušovali, že z mesta urobia druhý Stalingrad, keď sa v okolí strhlo niekoľko prestreliet, papieroví hrdinovia zutekali. Nestihli do vzduchu vyhodit ani mosty, aby spomalili nemecký postup. Keď padlo Brezno a 25. októbra aj Zvolen, armáda sa rozpadávala. Operačný rozkaz majora Noska zaujať kruhovú obranu Banskej Bystrice, už nemal kto splniť. Povstalecký režim sa ocitol v posledných kýchoch, prerušili sa aj prípravy na oslavu 28. októbra.

Generál Viest rozpustil armádu a vyzval dobrovoľníkov, aby pokračovali v odpore partizánskym spôsobom. Ešte pred začiatkom konca vojaci dostali mimoriadny žold na štyri dni dopredu, čo boli štyri koruny, dve košeľe a dvojité dávky suchej stravy. K úradníckemu a politickému aparátu bol povstalecký režim štedrejší. Bystrickým byrokratom dva mesiace bojujúcim vo foteloch vykúrených kancelárií vyplatili mzdu na tri mesiace vopred. Z letiska Tri Duby odlietali členovia vládnej delegácie a rôzni exponenti, ktorí si

netrúfali zostať. Do Moskvy evakuovali aj 150 kilogramov zlata z bystrickej pobočky Národnej banky Slovenska. O jeho ďalšom osude nie je nič známe. Napochytro sa rozpúšťal aj koncentračný tábor na hrade Slovenská Ľupča a niekoľkých internovaných dôstojníkov na čele s plukovníkmi Kanákom a Zverinom postrieľali, aby sa zbavili nepohodlných svedkov.

V Bystrici vládol 26. októbra chaos, všetky krčmy boli otvorené a zdarma nalievali, čo anarchiu len prehlbovalo. Na uliciach sa prejavovala potláčaná nevraživosť vojakov a partizánov, ozývala sa strelba a boli aj obeť na životoch. Partizáni „evakuovali“ finančnú hotovosť z bánk a niektorí odchádzali do hôr s pleciakmi plnými bankoviek. Podľa svedectva veliteľa paradesantnej brigády plukovníka Prikryla sa v horských bunkroch z dlhej chvíle kartovalo o závrtné sumy. Posledné organizované jednotky opustili Bystricu nad ráno 27. augusta po vyhodení všetkých mostov cez Hron. Kolóny zúbožených vojakov premiešané s civilmi smerovali do Starohorskej doliny. V hoteli na Donovaloch sídlil hlavný štáb armády, ale už nemal komu vydávať rozkazy. Na donoalských lúkach sa podarilo pristáť menšiemu lietadlu, aby do bezpečia odviezlo Goliana a Viesta. Rozzúrení vojaci stroj zničili a oboch veliteľov prinútili zdieľať neistý osud rozpadnutého vojska.

Medzitým ženijná rota brigády Schill čistila cestu zo Sliača do Bystrice od prekážok a mín. Prieskumná hliadka siedmich ženistov vo večerných hodinách 27. októbra vstúpila do Bystrice. Nemci na žiadny odpor nenarazili, strelba sa ozývala len z okolia liehovaru, kde sa bojovalo o posledné zásoby. Bašta povstania takýmto neslávnym spôsobom padla.

Ťažko opísateľné tragédie však pokračovali v nasledujúcich týždňoch. Ľudský život už dávno stratil na cene. V horách a bojových stretnutiach umierali povstalci, partizáni, Nemci i civilné obyvateľstvo.

Pokračovanie na 14. strane

Vyšla Zimanovej knižka

Pri tohtoročnom kladení vencov na počesť nespravodlivo odsúdených politických väzňov v Leopoldove mi pani Zimanová darovala svoju knihu Utrpenie rodiny Valentovej a Dankovej v 50. rokoch. Už z názvu som vyčítal, že to budú kruté spomienky autorky na besnenie komunistov, eštebákov, prokurátorov, sudcov či bacharov v tomto období. Po prečítaní knihy sa mi všetko potvrdilo.

Autorka opisuje ságu utrpenia svojich rodičov a rodiny, ktorá ich vychovávala. Matka autorky v knihe uvádza spomienky na manžela Pavla Valenta: „Písal sa rok 1952, 14. január, kedy sme začínali prvý deň dovolenky. Bolo deväť hodín, keď zazvonil zvonec. Po otvorení dverí som zbadala manželových dobrých priateľov, ktorí ho vyzvali, aby išiel s nimi do práce. Po dlhšom rozhovore sa mi manžel ospravedlnil, že sa hneď vráti, aby som pokračovala v balení. O dve hodiny znovu zazvonil zvonec. Bolo mi divné, lebo manžel predsa kľúče od bytu mal. Otvorím dvere a tu vidím štyroch mužov, príslušníkov VB a jednu ženu v bielom plášti v uniforme VB. Čo sa stalo manželovi, pýtala som sa. Nič, odpovedal jeden z nich. Len aby som sa obliekla a išla s nimi. A čo bude s deťmi? Tie my postrážime. Veď sa hneď vrátite.“

Nevrátili sa. Štátny súd v mene republiky 11.9.1952 ich uznal vinných a odsúdil ich. Pavla Valenta na trest smrti obesením. Žiadosť o milosť mu bola odmietnutá. Pochovaný je na cintoríne v Ďábliciach pri Prahe, rodina dodnes nevie, kde sa nachádza jeho hrob. Margitu Valentovú, rod. Dankovú, odsúdili na doživotie. Pavel Valent bol popravený za to, že pomohol krstnému otcovi Vojtechovi Dankovi v úteku cez hranice a manželka Margita Valentová za rozvracanie ľudovodemokratického zriadenia. Tri malé deti deväť, šesť a trojročné ostali z minúty na minútu bez rodičov samé v byte!! Odviedol ich starý otec, dôchodca Gabriel Danko. Keďže bol lístkový systém, starý otec išiel vybaviť

potravínové lístky do Bratislavy. Lenže s lístkami sa domov už nevrátil. Zaistili ho na ulici a odsúdili na 11 rokov väzenia. O deti sa hrdinsky starala chorľavá babka Augustína Danková, ktorá vynikala obetavosťou a láskou k vnúčatám. Matka pani Zimanovej sa z väzenia vrátila po siedmich rokoch.

Autorka knihy niekoľkokrát žiadala prezidenta republiky o milosť pre svoju mamičku. V roku 1969 jej rodičov Pavla Valentu a Margitu Valentovu rehabilitovali. V knihe sú podrobne opísané osudy detí, návštevy rodičov vo väzení, fotodokumentácia a autentické písomnosti.

To, čo dokázal zločinecký komunistický režim na bezbranných ľuďoch, je otrasné svedectvo komunistickej histórie a nikdy nesmie byť zabudnuté. Pred očami celého národa ničil vlastných ľudí, intelektuálov, biskupov, kňazov, ale aj poctivých roľníkov, ktorí ani dobre nevedeli, za čo sú odsúdení na dlhé a ťažké roky väzenia. Vykonštruované procesy boli na dennom poriadku. Bezcitné bitky donútili väzňov vypovedať to, čo chceli ich mučitelia počuť.

Pani Valentová v knihe tiež uvádza, že pri výsluchu na ňu nemilosrdne kričali a vyhrážali sa jej vulgárnym spôsobom. Ku koncu výsluchu jej vyšetrovateľ povedal, aby sa otočila. Videla manžela v putách nemilosrdne zbitého. Tvár mal zelenú a oči podliate. Na súdne pojednávanie sa musela učiť naspamäť, čo ma vypovedať, ak nie, vraj uvidí.

Celé generácie rodín, ktorí mali rodinných príslušníkov vo väzení sú dodnes poznačené na zdraví, ale aj materiálne. Celá mašinéria komunistickej moci nemá nič spoločné s humanizmom, morálkou a pravdou. Všetci, ktorí nevinne trpeli vo väzniciach, boli vystavení neznesiteľným podmienkam života. Ale tí, čo prežili, prežili iba preto, lebo jedinou ich nádejou bola pravda a spravodlivosť, ktorá stojí na Božích základoch.

Ďakujem pani Zimanovej za odvahu a námahu pri napísaní tohto vzácneho diela.

Juraj Vrábel

Súmraak európskej civilizácie

Pod týmto názvom práve vychádza knižka **Pavla Fendeka** s príznačným podtitulom **Barbari sa zmocňujú Európy**. Vydal ju Inštitút národnej politiky, ktorého zakladateľom je podpredseda PV ZPKO Rafael Rafaj. Svoju činnosť otvoril veľmi aktuálnou publikáciou. Prvý raz sa totiž na verejnosť dostáva knižka s uceleným hodnotením spoločensko-politického vývoja Európy od polovice minulého storočia dodnes. Autor

odkrýva karty režisérov zvráteného vývoja na starom kontinente a priam prstom ukazuje na vinníkov rúcania základov európskej civilizácie. „Po zhodnotení všetkých aspektov multikulturalizmu, ktoré som analyzoval, môžem konštatovať, že EÚ cieľavedome buduje anticivilizáciu k civilizácii európskej,“ tvrdí autor a presvedčivo argumentuje.

Aj Fendek predpokladal iný vývoj spoločnosti po roku 1989 až si uve-

domil, „že pred Európanmi stojí nový, neomarxistický ideologický protivník, ktorý je podstatne zákernejší a nebezpečnejší, ako boli predošlé ideológie: hnedý národný socializmus a červený internacionálny socializmus“. Fendek dešifruje nielen pôvodcov scenára nového sveta, ale aj ich nástroje a jeho knižka je nesmierne dôležitým sprievodcom v labyrinte servírovanej ideológie nového kultúrneho socializmu. **(zel)**

Slovenská októbrová tragédia roku 1944

Dokončenie z 12. strany

Množstvo životov si vyžiadali aj kruté poveternostné podmienky, len za jednu novembrovú noc v roku 1944 v Nízkych Tatrách zmrzlo 83 príslušníkov paradesantnej brigády. Na viacerých miestach otvárali hromadné hroby, aby identifikovali obeť partizánskej krutosti a zároveň sa začali plniť nové hroby obeťami nemeckej pomsty.

V pondelok 30. októbra prišiel do Banskej Bystrice prezident Tiso v sprievode niekoľkých ministrov a hlavného veliteľa nemeckých síl na Slovensku Hermana Höffleho.

V prítomnosti množstva bystrického obyvateľstva defilovali príslušníci víťaznej brigády Schill a s nimi aj oddiel Hlinkovej gardy. Po slávnostných prejavoch prezident niekoľkým nemeckým vojakom, ktorí v bojoch prejavili mimoriadne hrdinstvo, pripol na hrud' vyznamenania. Aj z radov Tisovi oddaných ľudí sa ozvali na bystrickú parádu výčitky, že ako slovenský prezident nemal vyznamenávať tých, čo Slovákov strieľali. Prezident sa pri súkromnom rozhovore zmienil, že rozdať tých pár plieškov Nemcom stálo za záchranu Bystrice, Brezna a Zvolena pred skazou a množstva ľudí pred smrťou. Generál Höffle chcel za vyvraždenie nemeckej vojenskej misie popraviť tristo rukojemníkov z Martina a zničiť tri hlavné hniezda odporu podobným spôsobom ako Nemci práve ničili Varšavu. Tiso dôrazne žiadal, aby zmenil svoje rozhodnutie a keď generál prejavil ochotu, ale len v prípade prezidentovej aktívnej účasti na slávnostnom defilé, Tiso návrh na kompromis prijal.

Hovorí sa, že ak niekto zachránil čo i len jeden život, akoby celé ľudstvo zachránil. A tak za 30. október 1944 patrí Jozefovi Tisovi vďaka, aspoň dodatočne.

Ivan Mrva
autor je historik

STALO SA

■ **2. októbra 1952** v procese pred Štátnym súdom v Košiciach boli odsúdení na trest smrti za „teroristickú činnosť a špiónáž v prospech USA“ príslušníci Bielej légie: Ján Rešetka, Michal Mihok, Bohumil Gruber a Dr. Bodnár na trest smrti, Stanislav Hadač na doživotný žalár, Ján Minárik na 25 rokov, Jozef Ležák na 18 rokov a M. Madej na 15 rokov väzenia.

■ **6. októbra 1938** podpredseda HSĽS Jozef Tiso pozval do Žiliny členov Výkonného výboru Hlinkovej slovenskej ľudovej strany. K nim sa pripojili aj predstavitelia všetkých dôležitejších politických strán Slovenska a podpísali spoločné Vyhlásenie o autonómii Slovenska v rámci česko-slovenského štátu.

■ **6. októbra 1948** Národné zhromaždenie v Prahe vyneslo zákon na ochranu ľudovodemokratickej republiky. Tento zákon č. 231/1948 a nariadenia, ktoré sa k nemu pripájali, postupne odstránili všetky pozostatky demokratického právneho poriadku v Československej republike.

■ **18. októbra 1918** T. G. Masaryk vydal Washingtonskú deklaráciu (Vyhlásenie nezávislosti československého národa dočasnou vládou Československa), ktorou jeho „vláda“ vyhlásila samostatnosť česko-slovenského štátu. Česko-Slovensko teda formálne vzniklo v zahraničí, bez akéhokoľvek prejavu súhlasu obyvateľstva území, na ktoré si jeho tvorcovia robili nároky.

■ **21. októbra 1947** československá vláda v Prahe predložila návrh zákona o stíhaní trestných činov proti štátu. Zákon mal odstrániť pochybnosť, či takéto činy na Slovensku sa majú stíhať podľa

zákona na ochranu republiky č. 50/1923, alebo podľa zákona Slovenskej republiky č. 320/1940 Sl. z.

■ **23. októbra 1915** v Clevelande uzavreli prvú dohodu o spolupráci amerických Čechov a Slovákov, ktorá vošla do dejín ako Clevelandská dohoda.

■ **25. októbra 1948** zriadila vláda Úrad pre veci cirkevné, na ktorého čelo postavila komunistického predáka A. Čepičku. Jeho poverencom pre Slovensko sa stal G. Husák.

■ **26. októbra 1939** na slávnostnom zasadnutí Slovenského snemu jednomyselne zvolili za prvého prezidenta Slovenskej republiky dr. Jozefa Tisu, ktorému hneď oznámili výsledok voľby. Zložením Ústavou SR predpísanej prísahy bol uvedený do úradu.

■ **26. októbra 1942** Spojené štáty americké uznali Benešovu „československú vládu v zahraničí“.

■ **27. októbra 1907** maďarskí žandári strieľali do zhromaždeného davu veriacich, ktorí protestovali proti maďarským kňazom poslaným do ich obce Černovej, aby vysvätili nový kostol. Zavraždili 15 osôb a vyše 80 zranili. Občania Černovej žiadali, aby kostol vysvätil ich rodák Andrej Hlinka, z ktorého iniciatívy bol kostol postavený. Maďarské sudy potom odsúdili 22 mužov a 16 žien.

27. októbra 1945 americká vláda vydala Jozefa Tisu a ďalšie slovenské politické osobnosti vláde Československej republiky. E. Beneš vydal „prezidentský dekrét“ č. 137/1945 o trestaní niektorých previnení proti národnej cti (tzv. malý retribučný dekrét), o zaistení nespohľadlivých osôb a o osobitných táboroch pre nútené práce.

**Myslím,
teda čítam**

VOX
Dvojtyždenník
o náboženstve a kultúre

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru

**časopis v PDF formáte,
časopis moderného kresťana**

Viac na www.prikryl.sk/vox/

Ročné predplatné: 10 eur
Objednávky: vox.zdruzenie@gmail.com

PRIPOMÍNAME SI

V októbri si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov.

40 rokov

Oľga Nováková, Pezinok 19.10.1975

45 rokov

Mišejová Dana, Bošany 3.10.1970

50 rokov

Gombár Ľubomír, Zvolen 2.10.1965

55 rokov

Zacherová Mária, Hrabušice 6.10.1960

60 rokov

Kernová Mária, Modra 15.10.1955

70 rokov

Petreková Anna, Levoča 1.10.1945
Poláčková Jozefa, Hlohovec

75 rokov

Ištóková Mária, Košice 10.10.1940
Hlavatá Edita, Rudinka 14.10.1940

80 rokov

Záborský Michal, Ing., Bratislava 8.10.1935

81 rokov

Dudášová Antónia,
Dubnica nad Váhom 4.10.1934
Šporerová Magdaléna, Bratislava 23.10.1934

Baňas Štefan, Martin 17.10.1934
Lavová Štefánia, Nitra 28.10.1934

82 rokov

Petrušková Anna, Jamník 24.10.1933
Šišulák Ondrej, Bratislava 6.10.1933
Nižňanská Emília, Vrbové 29.10.1933

83 rokov

Tomko Štefan, Michalovce 9.10.1932
Palenčárová Anna, Behárovce 11.10.1932
Lasica Ferdinand, Bratislava 19.10.1932

Herodeková Mária, Nitra 1.10.1932

84 rokov

Streicher Teodor, MUDr., Bojnice 9.10.1931

Belica František, Mgr., Pezinok 15.10.1931

85 rokov

Kovačovský Ján, JUDr., Šenkvice 30.10.1930

86 rokov

Klíčovský Pius, Horné Slnie 29.10.1929

87 rokov

Brhlovičová Lívia, Bratislava 3.10.1928

88 rokov

Čupec Vladimír, Štiavnik 21.10.1927

89 rokov

Adamík Jozef, Žilina 19.10.1926

91 rokov

Polačková Anna, Bratislava 20.10.1924

93 rokov

Mrovčáková Helena, Markušovce 19.10.1922

*Jubilantom
srdečne blahoželáme*

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Korecová Mária, Nitra 20 EUR
Brňák Peter, JUDr., Bratislava 50 EUR

Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku 85 rokov, 6.9.2015 zomrel **JÁN KENYERES** z Ružomberku. Posledná rozlúčka sa konala 9. septembra 2015 v Dome smútku v Ružomberku.

† Rodina a priatelia sa 31. augusta 2015 rozlúčili v Dome smútku v Ružomberku s **Alžbetou TIURANOVOU**, bývalou členkou organizácie PV ZPKO v Ružomberku.

**Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť**

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nodostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhladať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stratili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda neprajníci by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdú podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodláme aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na **číslo účtu: 4000128109/3100, špecifický symbol: 1212**, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0905 737 790 a 0902 199 429. Darcom úprimne ďakujeme.

**Vedenie PV ZPKO
a časopisu Svedectvo**

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod. Upozorňujeme našich členov, že mimo úradných hodín sa telefonicky nedovoľajú do kancelárie Predsedníctva PV ZPKO. (r)

Odpis rozsudku po dôvody.

Titul 247/47-39

Menom republiky a slovenského národa.

Okresný ľudový súd v Nitre za účasti senátneho predsedu Dr. Artúra Šimku, ako predsedu, Jozefa Štodera, Jána Hamerlu, Jozefa Lacuša, Františka Bereku, ako prísediacich a súdneho radcu Michala Mokrého, ako obžalobcu dňa 21. októbra 1947 vyniesol tento

r o z s u d o k :

Obžalovaný Gejza Š t e l c e r, narodený dňa 15. októbra 1899 v Predmieri, okr. Trenčín, nateraz obyvateľ v Trenčíne, síhlo pri dome Dr. Rundelu, bývalý riaditeľ školy, rím. kat., ženatý, Slováč, podľa politickej funkcie v minulosti zostávajúcej miestny veliteľ HG v Berekseku, okr. Hlohovec a podpredseda okr. organizácie HSĽS v Hlohovci, je v i n ý trestným činom podľa § 5 ods. 1 nar. č. 33/45 Sb. nar. SNR v znení vyhlášky č. 53/46 Sb. nar. SNR, ktorého sa dopustil tým, že po utvorení sa HSĽS na Slovensku, hneď v r. 1921 sa sa prihlásil dobrovoľne za člena tejto strany v Predmieri, kde zastával funkciu tajomníka strany a neskôršie funkciu predsedu. Po jeho preložení, ako učiteľa do Berekseku v r. 1936 sa stal predsedom HSĽS v Berekseku a túto funkciu z stával až do r. 1941. V r. 1936 bol zvolený za okresného tajomníka a za kultúrneho referenta okresnej organizácie HSĽS v Hlohovci, ktoré funkcie zstával až do roku 1943, kedy sa stal podpredsedom okresnej organizácie HSĽS v Hlohovci a zároveň aj jej organizačným referentom a vo funkciách týchto sotrvál až do rozpustenia strany. Hneď po 6. októbri 1938 založil spolu s Luptákom HG v Berekseku, stal sa tam sám jej veliteľom a túto funkciu zstával až do rozpustenia gardy. Dňa 1. septembra 1939 bol poverený ako miestny veliteľ HG organizáciou rodobrony v obciach Bereksek-Mestečko, Lacpe poldov, Silačice, Horné Zelnice a Dolné Zelnice a dekrétom zo dňa 19. decembra 1939 bol menovaný za okresného propagačného veliteľa HG v Hlohovci. Vo svojich funkciách v strane a v garde chodieval po jednotlivých obciach hlohoveckého okresu, kde usporiadal rôzne schôdze, prednášky o politickej škole. Zasedzoval sa o podporu HSĽS a HG u príslušných úradov a samosprávných sväzkov a aj sám prispieval značnými obnosy na tieto organizácie. Po čiastočnom potlačení slovenského národného povstania zisťoval po obciach tie osoby, ktoré odišli k povstalcovi a aj iných bývalého režimu neprejných jednotlivcov, skúmal politickú situáciu tej ktorej obci a podľa toho činil hlásenia svojím nadriadeným, teda bol v miestnom merítke organizátorom a propagátorom HG a HSĽS a svoju činnosť vyvíjal vo smysle fašistického režimu. Okresný ľudový súd preto odsudzuje obžalovaného na základe § 5 ods. 2 zjed. 2, nar. č. 33/45 Sb. nar. SNR v znení vyhl. č. 53/45 Sb. nar. SNR na trest

----- verejného pokarhanie. -----

Podľa § 480 tr. por. so zreteľom na ustanovenie § 63 vyl. nar. č. 53/45

./.